

GARA LÁSZLÓ:

AZ „ABSZOLÚT” FILM

Az abszolút zene és az abszolút tánc régi és elfogadott terminusai a művészettörténetnek. Abszolút filmről csak mostanában kezdenek beszélni.

1925. május 3-án mutatták be először nyilvánosan Berlinben a „*Novembergruppe*” rendezésében az első „abszolút” filmet. *Viking Eggeling* ugyanekkor súlyos vérmérgezésben feködt egy kórházi ágyon. A film: a *Simphonie Diagonal* a szakörök előtt óriási sikert aratott, alkotója ellenben két hét múlva, befejezetlenül hagyva második filmjét, meghalt.

A film folytatta útját, Berlinből *Párizsba* került, ahol az „avantgarde” művészei és publikuma éppoly kedvezően fogadták, mint a németek. Innen pedig most viszik *Londonba*. Az abszolút film egyébként egészen internacionális valami: megalkotója: *Eggeling* svéd, munkatársai: *Richter* és *Ruttmann* németek, a franciák közül *Fernand Léger* az ismert festő foglalkozott egészen függetlenül ezekkel a problémákkal, bennünket, magyarokat pedig *Bándi Miklós Eggeling* fiatal barátja és munkatársa képvisel, aki most *Párizsban* folytatja a megkezdett munkát. Senki sem vitte azonban oly disciplináltan, oly elementáris, emberfeletti erőfeszítéssel keresztül szándékait; senki sem állt oly közel a probléma megoldásához, mint *Eggeling*, ki ismert és nagy színérzékű festő volt, de később a „mozgó kép” problémája annyira lefoglalta, hogy teljesen felhagyott a festéssel.

Az abszolút film: muzsika a szemnek. Tényleg, valamiképpen analógiáját adja annak, amit a zene, minden történéstől független ritmusokat; minden létnek és történésnek alapvető törvényeit. Magasbatörő, lesüllyedő, összekuszálódó, külön-

váló, párhuzamos vonalak és formák, tehát tisztára látási momentumok, ha mozgásban vannak, éppenúgy képesek minden történéstől szabad változások és érzelmek kifejezésére és közlésére, mint a muzsika.

Eggeling filmje a „Simphonia Diagonalis” (Németországban először Eidodinamikának = szép mozgás, nevezték el) hat év óriási munkájának az eredménye. A mai film két kifejezési eszközből: a fényből és a mozgásból indul ki. A vásznon azonban nem emberek, nem is a természet jelenségei váltakoznak, hanem különböző formák, színfoltok, vonalak merülnek fel, bontakoznak ki, olvadnak egymásba, küzdenek egymással, éppoly elvontan és megfoghatatlanul, mint valami szimfónia dallamai. De ezek a változások nem szeszélyesen, harmóniátlanul odavetettek: belső törvényszerűségekből fakadtak. Az abszolút filmnek is van összhangzattana és Eggelingnél is felfedezhetjük a kontrapunkt, a motívumok használatát, a polaritást, mint a komponistáknál. Az abszolút film annak a felfogásnak jegyében született meg, hogy a művészet nem az individuumok explozíciója, hanem az organikus lét legmélyebb összefüggéseit összegző *eredmény*. Ami a film technikáját illeti: rajzolják, kivágnak és fotografálják. Mintegy harmincezer kis képből áll az egész, melyet körülbelül tíz perc alatt pergetnek le. A filmet speciális kísérezene támasztja alá.

A semmiből, máról-holnapra támadt, de ma már meglévő műfajnak jelentősége és jövője még beláthatatlan. Egyesek, mint például *Wolf Lotte* kiváló német esztétikus, művészi értékén kívül a paedagógiában, különösen a gyermekek nevelésében jósolnak az abszolút filmnek nagy hivatást. Egyelőre azonban csak azt látjuk, hogy jelentős művészek foglalkoznak ezzel az új kifejezési lehetőséggel, amely szárnyat ad az eddig keretbe zárt festménynek és időbeli művészetté teszi a piktú-

AZ „ABSZOLÚT” FILM

---

rát. Eggeling alkotása korszakot jelent a művészettörténetben.

Páris.

(A magyar művészeti viszonyokra s a filmgyártás szellemére szomorúan jellemző, hogy a felelős szerkesztőnek *Melley Kornélnak*, aki évek óta foglalkozik az abszolút film megvalósításával s aki a *Magyar Írás* 1925 március 1-én tartott estélyén – tehát Eggeling premierje előtt – akarta abszolút filmjét bemutatni, ilyenirányú tervei a közöny és a szakkörök értetlensége miatt, tetté nem válhattak.)

(Magyar Írás, 1926., 1. pp. 7–8.)

F. I. L. M.

**A MAGYAR AVANT-GARDE FILM TÖRTÉNETE ÉS
DOKUMENTUMAI**

Szerkesztette: Peternák Miklós

KÉPZŐMŰVÉSZETI KIADÓ, BUDAPEST

TARTALOMJEGYZÉK

Peternák Miklós: A magyar avant-garde film (bevezető)	. 5
Boross Mihály: A film lelke (1911)	. 55
Acél Pál: Kollektív mozgás (1921)	. 59
Viking Eggeling: Elvi fejtegetések a mozgóművészetéről (1921)	. 62
Nicolas Bandi: Viking Eggeling „Diagonális szimfóniája” (1925) <i>(francia eredetiből fordította: Nagy Ágnes)</i>	. 66
Gara László: Az „abszolút” film (1926)	75
Mellék Kornél: Balázs Béla: Der sichtbare Mensch oder die Kultur des Films (1925)	78
Nikolaus Braun: A konkrét fény (1925)	. 81
Alexander László: A színfényzene (1925)	. 83
Max Butting: Színfényzene (1926)	. 89
Gerő György: Film (1927)	. 91
Kassák Lajos: Az abszolút film (1927)	. 98
„Rendkívüli filmdráma: The Last Moment” (Az utolsó pillanat, 1928) <i>(angol eredetiből fordította: Millei Éva)</i>	108
A Filmcenzúra-Hivatal betiltja (1929) <i>(német eredetiből fordította: Draskóczy Piroska)</i>	112
Metzner Ernő: Válasz a Filmcenzúra-Hivatal által kimondott betiltásra (1929) <i>(német eredetiből fordította: Draskóczy Piroska)</i>	114
Alfred Kern (Kemény Alfréd): Az SPD filmjei (1930) <i>(német eredetiből fordította: Draskóczy Piroska)</i>	116
Mihály Dénes: A telehor története (1929)	119
Moholy-Nagy László: A film új lehetőségei (1932)	122
Kállai Ernő: Az absztrakt film (1934) <i>(német eredetiből fordította: Draskóczy Piroska)</i>	126
Kállai Ernő: Festészet és film (1933) <i>(német eredetiből fordította: Draskóczy Piroska)</i>	. . . 128